

Устюшенко Стелла Еріківна,
аспірантка кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»

ВИТРАТИ НА ПРАВОВУ ДОПОМОГУ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Конституційне право кожного на правову допомогу за своєю суттю є гарантією реалізації, захисту та охорони інших прав і свобод людини і громадянина, і в цьому полягає його соціальна значимість. Серед функцій такого права у суспільстві слід окремо виділити превентивну, яка не тільки сприяє правомірному здійсненню особою своїх прав і свобод, а й, насамперед, спрямована на попередження можливих порушень чи незаконних обмежень прав і свобод людини і громадянина з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб [1].

Відповідно до ст. 12 ЦПК України особа, яка бере участь у справі, має право на правову допомогу, яка надається адвокатами або іншими фахівцями у галузі права в порядку, встановленому законом. Безоплатна правова допомога надається в порядку, встановленому законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги.

Згідно положень Закону України «Про безоплатну правову допомогу», *правова допомога* – це надання правових послуг, спрямованих на забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, захисту цих прав і свобод, їх відновлення у разі порушення [2].

В свою чергу, витрати на правову допомогу – це витрати сторін, пов'язані з оплатою правової допомоги адвоката або іншого фахівця в галузі права, крім випадків надання безоплатної правової допомоги.

Закон України «Про безоплатну правову допомогу» визначає безоплатну правову допомогу як правову допомогу, що гарантується державою та повністю або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших джерел.

Отже витрати на правову допомогу включаються до категорії судових витрат лише в отму випадку, якщо ці витрати оплачуються сторонами за власний кошт. Розмір витрат на оплату правової допомоги визначається за домовленістю між стороною і особою, яка надає їй правову допомогу. Як зазначається в ст. 28 Правил адвокатської етики, затверджених Установчим З'їздом адвокатів України 17.11.12 року, гонорар є формою винагороди адвоката за здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту. Порядок обчислення гонорару (фіксований розмір, погодинна оплата тощо), підстави для зміни розміру

гонорару, порядок його сплати, умови повернення тощо визначаються в договорі про надання правової допомоги. При встановленні розміру гонорару враховуються складність справи, кваліфікація і досвід адвоката, фінансовий стан клієнта та інші істотні обставини. Гонорар має бути розумним та враховувати витрачений адвокатом час на виконання доручення.

Положеннями ст. 1 Закону України «Про граничний розмір компенсації витрат на правову допомогу у цивільних та адміністративних справах» визначається, що розмір компенсації витрат на правову допомогу у цивільних справах, в яких така компенсація виплачується стороні, на користь якої ухвалено судові рішення, іншою стороною, а в адміністративних справах – суб'єктом владних повноважень, не може перевищувати 40 відсотків прожиткового мінімуму для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року, за годину участі особи, яка надавала правову допомогу, у судовому засіданні, під час вчинення окремих процесуальних дій поза судовим засіданням та під час ознайомлення з матеріалами справи в суді, що визначається у відповідному судовому рішенні.

У разі якщо сторона у цивільній чи адміністративній справі звільнена від оплати витрат на правову допомогу, компенсація таких витрат виплачується стороні, на користь якої ухвалено судові рішення і яка не є суб'єктом владних повноважень, у розмірі, що не перевищує 2,5 відсотка прожиткового мінімуму для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року, за годину участі особи, яка надавала правову допомогу, у судовому засіданні, під час вчинення окремих процесуальних дій поза судовим засіданням та під час ознайомлення з матеріалами справи в суді, що визначається у відповідному судовому рішенні [3].

Витрати фізичних осіб, пов'язані з оплатою правової допомоги при розгляді судом справ про оголошення померлою фізичної особи, яка пропала безвісти за обставин, що загрожували їй смертю або дають підстави вважати фізичну особу загиблою від певного нещасного випадку, або інших обставин внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, несуть юридичні особи, на території яких мав місце нещасний випадок внаслідок таких надзвичайних ситуацій.

Література:

1. Рішення Конституційного Суду України від 30.09.2009 року № 23-рп/2009 у справі № 1-23/2009 за конституційним зверненням громадянина Голованя Ігоря Володимировича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України (справа про право на правову допомогу) // Вісник Конституційного Суду України. – 2009. – № 6. – С. 32.
2. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 року № 3460-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 51. – Ст. 577.
3. Про граничний розмір компенсації витрат на правову допомогу у цивільних та

адміністративних справах: Закон України від 20.12.2011 року № 4191-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 29. – Ст. 343.